

Bijlage 2:

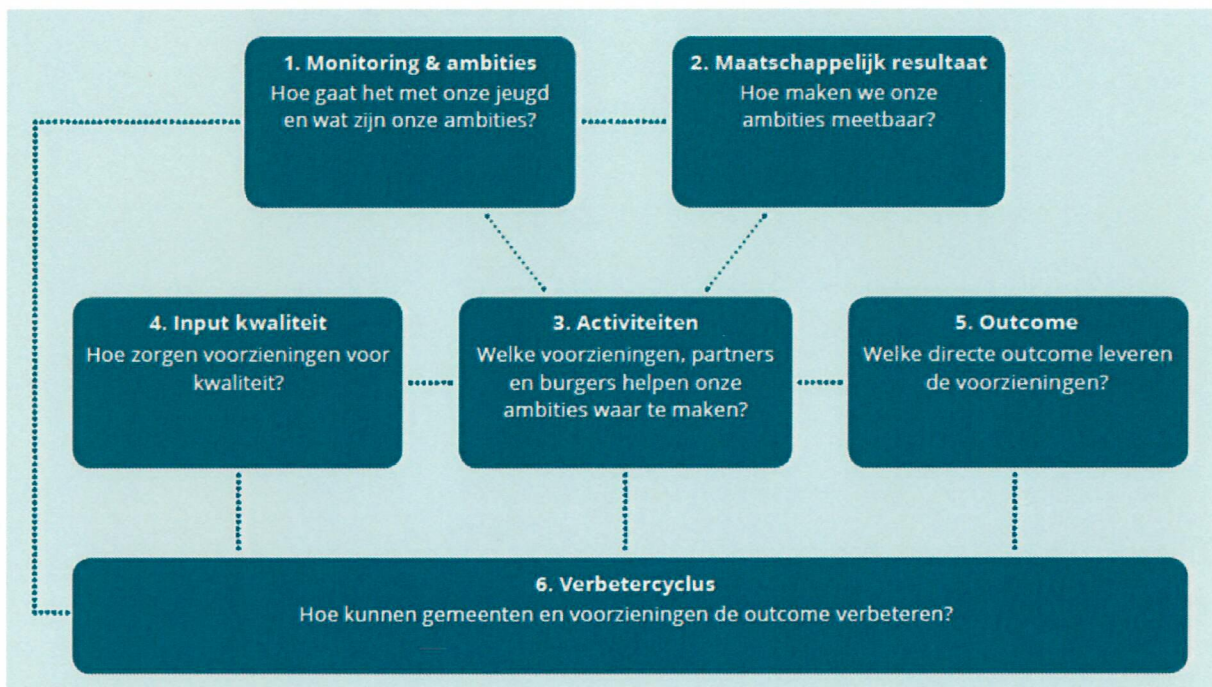
Verkennd onderzoek naar beleidskaders voor jeugdhulp

Er zijn verschillende gemeenten die aparte beleidskaders voor jeugdhulp opgesteld hebben. In deze bijlage geven we een overzicht van hoe andere gemeenten hun beleidskader voor jeugdhulp geoperationaliseerd hebben.

De keuze is gevallen op de gemeenten Dordrecht, Rotterdam en Nieuwegein. De gemeenteraad heeft tijdens een commissievergadering de gemeente Dordrecht genoemd als goed voorbeeld. Daarnaast hebben we een G4 gemeente gekozen, omdat we verwachten dat daar hoge eisen aan kwaliteit worden gesteld. En het beleidskader van de gemeente Nieuwegein sprak ons aan, omdat zij de twee pijlers van preventie en jeugdhulp hanteert.

Kwaliteitskompas Nederlands Jeugd Instituut

Het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) heeft een 'kwaliteitskompas jeugdhulp' opgesteld om gemeenten te ondersteunen bij het bepalen en operationaliseren van de doelstellingen jeugdhulp. Dit kwaliteitskompas is in onderstaande afbeelding opgenomen.

Het kwaliteitskompas is een instrument voor gemeenten en hun partners om te sturen op de resultaten voor jeugdigen. Stap 1, 2 en 3 hebben betrekking op de gemeente. Hierbij gaat het om het bepalen van beleidsambities, maatschappelijke resultaten en de bijbehorende beleidsaanpak. De stappen 3 tot en met 6 gaan over de inspanningen die de partners in het jeugdveld leveren om de uitkomsten te behalen.

Om te komen tot beleidsdoelstellingen jeugd voor de gemeente Berkelland, zijn stap 1 en 2 uit dit kwaliteitskompas relevant. Door deze twee stappen te volgen kunnen we inzichtelijk maken wat onze ambities zijn en hoe we dit meetbaar kunnen maken. In dit verkennende onderzoek is dan ook gekeken hoe andere gemeenten omgegaan zijn met de vragen die bij deze twee stappen horen en wat we daarvan kunnen leren. Stap 1 en 2 gaan over de volgende vragen:

1. Monitoring en ambities: Hoe gaat het met onze jeugd en wat zijn onze ambities?
2. Maatschappelijk resultaat: Hoe maken we onze ambities meetbaar?

Beleidskader gemeente Rotterdam

De gemeente Rotterdam heeft het beleidskader jeugd 'Rotterdam groeit' opgesteld voor de periode 2015-2020. Het doel van het Rotterdamse jeugdbeleid is 'het kansrijker, veiliger en gezonder opgroeien van de jeugd in de stad'. In dit verkennende onderzoek is gekeken welke ambities de gemeente Rotterdam op dit vlak heeft en hoe ze dit meetbaar maakt.

Monitoring en ambities

In het beleidskader van de gemeente Rotterdam is opgenomen welke problematiek en achterstanden er spelen en waar de kansen liggen (in 2014). Een greep uit de problematiek indertijd: de jeugdwerkloosheid stijgt sneller dan het landelijk gemiddelde, er zijn veel voortijdig schoolverlaters, er is weinig sportparticipatie en huiselijk geweld blijkt relatief veel voor te komen.

De hoofddoelen van het beleidskader 'Rotterdam groeit' zijn talentontwikkeling, veiligheid en gezondheid. Binnen deze drie hoofddoelen zijn steeds drie subdoelen benoemd. Dit zijn concrete subdoelen, die eenvoudig om te zetten zijn in indicatoren die de gemeente Rotterdam kan meten om te bepalen wat de voortgang is. Wat opvalt in deze beleidsdoelstellingen is dat ze de focus hebben op preventie.

Groei van talent

Als kinderen hun talenten optimaal ontwikkelen, kunnen ze uitgroeien tot zelfredzame burgers die een positieve bijdrage leveren aan de samenleving.

- Meer jeugdigen leveren betere prestaties op school en behalen hun schooldiploma.
- Meer jeugdigen hebben werk.
- Meer jeugdigen doen mee aan sport, cultuur en vrijwilligerswerk.

Groei van veiligheid

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor kinderen en jongeren om zich gezond te kunnen ontwikkelen.

- Meer jeugdigen groeien op in een veilige thuissituatie.
- Meer jeugdigen groeien op in een veilige wijk en veilige schoolomgeving.
- Minder jeugdigen maken zich schuldig aan criminaliteit.

Groei van gezondheid

Een gezonder kind in een gezondere omgeving kan zich beter ontwikkelen.

- Meer jeugdigen hebben een betere sociaal-emotionele gezondheid.
- Meer jeugdigen hebben een betere algemene gezondheid.
- Meer jeugdigen gedragen zich gezonder.

Vervolgens besteedt het beleidskader aandacht aan wat er nodig is voor de groei op de drie ambities en hoe de gemeente Rotterdam en hun partners willen werken aan deze groei. De gemeente stelt een jaarlijks rapport op waarin ze rapporteren over de uitkomsten op de 9 verschillende indicatoren (3 per hoofddoel). Hiervoor gebruiken ze gegevens uit verschillende bronnen.

Beleidskader gemeente Dordrecht

De gemeente Dordrecht heeft een 'lokaal plan jeugd 2019-2022' opgesteld. Dit plan heeft als doel dat alle kinderen in Dordrecht 'kansrijk, veilig, gezond en met plezier opgroeien'. Deze beleidsdoelstellingen zijn voornamelijk gericht op preventie. Iedere Dordtse jeugdige verdient:

- Een goede start met gelijke kansen,
- Een sterk sociaal netwerk,
- Een veilig en liefdevol thuis,
- Gezond en fit te zijn,
- Zonder (de beperkingen van) armoede op te groeien,
- Zijn/haar talenten te ontwikkelen,
- Mee te doen op school/de arbeidsmarkt,
- Snelle en passende ondersteuning wanneer nodig.

Monitoring en ambities

De gemeente Dordrecht heeft een aantal ambities in het beleidsplan opgenomen, waarbij ze aangeven hoe ze hier op in gaan zetten. De ambities van de gemeente Dordrecht zijn:

1. Een kansrijke, veilige en gezonde start; Dordrecht wil een start van waaruit kinderen zich kunnen ontwikkelen, zodat zij later zo goed mogelijk kunnen meedoen in de samenleving.
2. Talentontwikkeling en ontplooiing; Dordrecht wil alle Dordtse jeugd een uitdagende en stimulerende omgeving bieden, waarin ze hun talenten kunnen ontdekken en versterken.
3. Gezonde leefstijl; Dordrecht wil dat alle Dordtse kinderen gezond opgroeien en een gezonde leefstijl hebben.
4. Onderwijsachterstanden; Dordrecht wil voorkomen dat kinderen al vroeg met een achterstand aan het basisonderwijs beginnen.
5. Scheidingsproblematiek; Dordrecht wil zoveel mogelijk voorkomen dat kinderen (blijvende) schade oplopen door scheidingsproblemen, door alle betrokkenen naar de nieuwe situatie te begeleiden en te ondersteunen.
6. Kindermishandeling; Dordrecht zet in op het voorkomen en bestrijden van kindermishandeling om zo het aantal mishandelde kinderen in Dordrecht terug te dringen.
7. Armoede; Dordrecht wil dat kinderen zich maximaal kunnen ontplooiën, ongeacht de dikte van de portemonnee van de ouders.
8. Voortijdig schoolverlaten; Dordrecht ambieert dat geen Dordtse jongeren de school verlaat zonder startkwalificatie.
9. Afstand tot de arbeidsmarkt; Dordrecht wil dat jongeren in een kwetsbare positie de weg naar zelfstandigheid beter en sneller kunnen vinden en (naar vermogen) mee kunnen doen in de samenleving.

Het beleidsplan van Dordrecht geeft geen duidelijk overzicht van de indicatoren die ze hanteren om te meten of de verschillende ambities behaald worden.

Jeugdbeleid gemeente Nieuwegein

De gemeente Nieuwegein heeft een beleidskader jeugd 2018-2022 opgesteld. Dit beleidskader vormt de leidraad voor de gemeente Nieuwegein om het jeugdbeleid door te ontwikkelen en richting te geven aan de ingezette transformatie. Met de transformatie wil Nieuwegein inzetten op een sterke basis, zodat voorkomen wordt dat alledaagse opgroei- en opvoedproblemen uitgroeien tot ernstige problemen.

De verantwoordelijkheid voor het evenwichtig en veilig opgroeien van kinderen en jongeren ligt bij de ouders/opvoeders. Dit wordt samen met de omgeving vorm gegeven. De gemeente Nieuwegein zet zich ervoor in dat jeugdige als inwoner opgroeien naar zelfredzame volwassenen. Als het nodig is, worden zij ondersteund in de omgeving van hun alledaagse leven. De focus op het opgroeien en opvoeden van de jeugdigen past hierin. Dit is gericht op de veerkracht van de inwoners. Er wordt onderscheid gemaakt tussen activiteiten die gericht zijn op het versterken van veerkracht, activiteiten die gericht zijn op het herstellen van veerkracht na ingrijpende levensgebeurtenissen en op versterkende en/of herstellende activiteiten van veerkracht vlak voor de overgang naar een nieuwe levensfase van een jongere.

Het jeugdbeleid van de gemeente Nieuwegein is gericht op twee pijlers. Binnen deze pijlers zijn een aantal doelen geformuleerd. De ene pijler heeft een preventieve focus, op het versterken van de pedagogische infrastructuur. De tweede pijler heeft een focus op jeugdhulp.

Pijler 1 – Versterken van de pedagogische infrastructuur

Doel: De pedagogische basisinfrastructuur verder versterken door ons te richten op medeopvoeders, opvoedingsondersteuning en pedagogische preventie. Dit om een positief opvoedklimaat te realiseren in alle leefgebieden waar het kind/gezin zich bevindt. Hoe: opvoedingsondersteuning, pedagogische preventie en focus op kwetsbare jongeren (16-28 jaar) en kinderen met (dreigende) onderwijsachterstand.

Subdoelen opvoedingsondersteuning:

- Ouders en medeopvoeders meer versterken in hun opvoedvaardigheden.
- Het eigen en informele netwerk meer faciliteren als medeopvoeder.
- Het formele netwerk meer beschikbaar stellen op vindplekken (zoals scholen, bibliotheek, in de wijk) van ouders en jeugdigen.

Subdoelen pedagogische preventie:

- Meer focus leggen op kansrijke preventieve interventies die versterkend werken in de (overgangen bij) de levensloop van jeugdigen en bij ingrijpende levensgebeurtenissen.
- Meer wijkgericht inzetten van specifieke kansrijke interventies op grond van de kenmerken van de buurt/wijk.

Subdoelen kwetsbare jongeren:

- Meer zicht om te voorkomen dat jongeren tussen wal en schip vallen.
- Meer samenhang in ondersteuning van jongeren naar zelfstandigheid.

Subdoelen kinderen met een (dreigende) onderwijsachterstand

- Kinderen met (dreigende) (taal)achterstand krijgen de kans om deze te verkleinen, c.q. weg te werken. Ouders worden hierbij meer betrokken.
- Meer kinderen beginnen en doorlopen hun schoolloopbaan succesvol; de huidige doelgroep van het onderwijsachterstandenbeleid wordt hiervoor verbreed.
- De overgang verder verbeteren van voorschoolse naar (vroeg)schoolse periode.
- (jongere) kinderen beginnen beter voorbereid aan hun schoolloopbaan met als uiteindelijk doel het behalen van een startkwalificatie en succesvol participeren in de maatschappij.

Pijler 2- Jeugdhulp

De doelen binnen deze pijler zijn:

- Voorkomen dat kinderen en jongeren in zware en langdurige, intensieve hulp terecht komen die vaak een grote impact heeft op het leven van deze kinderen en jongeren en hun ouders/verzorgers.
- Voor thuiszitters en voortijdig schoolverlaters vinden we door nauwere samenwerking sneller een passende plek binnen het onderwijs en/of de zorg.
- Bij meervoudige problematiek van een jeugdige voorkomen dat (de zoektocht naar) maatwerk leidt tot veel opeenvolgend aanbod.
- Als kinderen en opvoeders op zware hulp zijn aangewezen, dan dient deze meer thuis of zo dicht mogelijk bij huis geboden te worden.
- Jeugdhulp richt zich op het versterken van de eigen kracht van de jeugdige, ook op zijn opvoeder(s) en het eigen netwerk als vangnet.
- Als kinderen en opvoeders op zware hulp aangewezen zijn, dan is er meer oog voor afschaling naar lichtere vormen van jeugdhulp.
- Sluitende (proces)afspraken voor de aanpak op wachtlijsten en wachttijden.

De gemeente Nieuwegein heeft dus twee verschillende pijlers welke zich richten op de pedagogische infrastructuur en de jeugdhulp. Binnen deze pijlers zijn verschillende doelen geformuleerd. In het beleidsplan zijn bij de doelen geen duidelijke indicatoren opgenomen aan de hand waarvan de gemeente Nieuwegein bepaalt of de doelen behaald zijn.

Conclusies op basis van de verschillende beleidskaders

We hebben een globaal verkennend onderzoek verricht naar gemeenten die (relevante) ervaring hebben met beleidskaders specifiek gericht op jeugdhulp. In dit verkennende onderzoek is ervoor gekozen de beleidskaders van Rotterdam, Dordrecht en Nieuwegein te bekijken en met elkaar te vergelijken. Het eerste dat opvalt als deze beleidskaders naast elkaar liggen, is de mate waarin de beleidsdoelstellingen geoperationaliseerd zijn

verschilt per gemeente. Het verschilt hoe uitgebreid de ambities zijn en in welke mate de ambities meetbaar zijn. Verder valt het volgende per gemeente op:

- De gemeente Rotterdam richt zich op drie hoofddoelen (groei van talent, veiligheid en gezondheid). Onder elk hoofddoel vallen drie subdoelen, die duidelijk meetbaar te maken zijn. Deze doelen zijn meer preventief van aard en niet specifiek gericht op jeugdhulp.
- De gemeente Dordrecht heeft negen ambities in hun beleidsplan opgenomen. Deze ambities zijn algemeen verwoord. Ze zijn niet heel specifiek, en ook niet meetbaar gemaakt. Net als bij de gemeente Rotterdam zijn het doelen die meer preventief van aard zijn.
- De gemeente Nieuwegein heeft ervoor gekozen om zich te richten op de pedagogische infrastructuur enerzijds en de jeugdhulp anderzijds. Binnen deze pijlers zijn verschillende doelen opgesteld. De focus op de pedagogische infrastructuur is meer preventief, net als de focus van de gemeenten Rotterdam en Dordrecht. De pijler jeugdhulp richt zich meer op doelstellingen rond het verminderen van jeugdzorg. De doelstellingen die de gemeente Nieuwegein opgenomen heeft zijn niet verder geoperationaliseerd en meetbaar gemaakt.

De ambities van de gemeente Dordrecht en gemeente Nieuwegein zijn vrij uitgebreid en als deze ambities behaald worden, worden de kinderen en jongeren goed ondersteund binnen hun ontwikkeling. Deze ambities zijn echter niet duidelijk meetbaar gemaakt, waardoor het lastig is voor een gemeenteraad om hierop te sturen. Daarom is het goed om de beleidsdoelstellingen/ambities voor de gemeente Berkelland net zo concreet te maken als de gemeente Rotterdam gedaan heeft. Hiermee wordt het voor de gemeenteraad eenvoudiger om te sturen. Daarnaast valt het op dat de focus bij alle drie gemeenten ligt op preventieve doelstellingen. Alleen de gemeente Nieuwegein heeft ook een pijler specifiek voor jeugdhulp uitgewerkt. Het is de vraag welke focus de beleidsdoelstellingen van de gemeente Berkelland moeten hebben. Qua ambitie niveau zou het mooi zijn als de beleidsdoelstellingen van de gemeente Berkelland net zo ambitieus zijn als de ambities van de gemeente Dordrecht en Nieuwegein.